

לבדי / ביאליק – תבנית

ערכה: איריס פלאום

השיר "לבדי" מאת ביאליק הוא שיר משבר האמונה.

הדובר בשיר נמצא בין שני עולמות, בין החילונית לבין אורח החיים היהודי מסורתי.

החילונית **מסומלת** בשיר כ"רוח", "אור", "שירה חדשה".

החיים הדתיים **מיוצגים** על ידי "השכינה".

הדובר מרגיש שכולם נספחו אחר החילונית ורק הוא נשאר יהודי דתי אחרון **כמו כותרת השיר**.

הדובר מביע את רגשותיו באמצעות **תמונה מרכזית / מטאפורה** של הגוזל הרך (=הדובר) ואמו הציפור (= השכינה שמסמלת את אורח החיים היהודי המסורתי).

כמו-כן, תחושת זו באה לידי ביטוי **בארמזים** בשיר **ובמקף** בסוף השיר שמסמן את מצבו – הוא לא מסוגל להחליט אם לעזוב או להישאר.

ההתלבטות של הדובר האם לעזוב את הדת ולעבור לחילונית מובעת בשיר על ידי **מטאפורה** של תיאור יחסי הדובר שהוא הגוזל לבין השכינה שהיא הציפור:

מצד אחד יש ביניהם **ניגוד** הדובר מתחיל כגוזל רך שגדל, ואילו אמו הציפור הולכת ונחלשת.

מצד שני יש ביניהם **הזדהות** – שניהם בודדים, הדובר מבין אותה, הם שניהם באותה הצרה.

בבית א' - בשורה הראשונה ההרגשה של הדובר שכולם הלכו אחר החילונית. **המטאפורה המרכזית** מתחילה כאן כאשר הדובר הוא "גוזל רך" תחת כנפיה של הציפור.

הביטוי "תחת כנפי השכינה" הוא **ארמז** שמצד אחד לו מובן חיובי- לקרב ליהדות, אבל מצד שני במובן שלילי של מוות. הדובר מרגיש קרוב לדת, אבל מצד שני הוא חש כי אם יישאר באורח חיים זה ימות מוות רוחני.

בבית ב' – שניהם בודדים (**חזרה** על מילה "בדד"), השכינה נחלשת "כנף ימינה השבורה" – יד ימין היא סמל ליד החזקה, כאן היא נשברת, ואילו הגוזל מתחזק הוא כבר מבין אותה.

בבית ג' – השכינה – הציפור כבר גורשה מכל מקום, יש לה רק פינה אחת קטנה חשוכה, ואילו הוא כבר גדל, הוא מרגיש שהוא יחד אתה באותה צרה.

בבית ד' – הדובר כבר גדול צפוף לו תחת כנפי השכינה. השכינה משעינה את ראשה על כתפו ומורידה דמעה. בכל זאת הדובר מבקש לעזוב "וכשלה לבבי לחלון, לאור", היהדות הדתית כבר לא מספקת אותו.

בבית ה' - הדמעה של השכינה הופכת לבכי חרישי והאם הציפור נשענת כולה על הדובר- הגוזל שגדל, הכנף שלה שבורה, היא מרגישה בודדה ומנסה להשאירו אצלה.

בבית האחרון - הדובר שומע את הבכי השקט שלה והדמעה שלה רותחת. השכינה מבקשת למנוע ממנו לצאת.

בבית האחרון **ארמז** למגילת איכה "וכעין סיום של קינה עתיקה מאוד" – קינה (שיר אבל) על חורבן בית המקדש.

הדובר שומע את בכייה של השכינה כמעין קינה עתיקה הוא מרגיש שאם יעזוב השכינה תיחרב. הדובר מרגיש שאם הוא יעזוב היהדות כולה תיחרב.

אם כן, **התמונה המרכזית** בשיר מתארת מערכת יחסים בין הדובר (הגוזל הרך) לבין השכינה (האם- הציפור).

מערכת יחסים זו מורכבת מצד אחד ניגוד ומצד שני הזדהות.

השיר מסתיים במקף כלומר הדובר בשיר לא הגיע להחלטה, הוא בין שני עולמות. הוא חושש מה יקרה לו אם יעזוב וגם הוא חושש מה יקרה לאורח החיים היהודי.

